Після конфіскати — другий наклад.

Ч. 123 (10.506). Львів, субота 6. червня 1925. Почтову належитість оплачено гуртом. Рік XLIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОПУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок 10, II. пов. Конто почт. щад. 143.322. Адреса для телеграм: „Діло" Львів. Гол. Редактор приймає від 1—2 год. пополудн. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно в краю 4·20 зл. ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 дол., Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до Адміністрації. ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 17 сот.

Українська Громадо!

Цьогорічні Зелені Свята **дні Українського Інваліда!** Українське Краєве Товариство Опіки над Інвалідами у Львові (вул. Руська ч. 3) звертається вже не перший раз до Твоєї жертвенности! Конечність і журба за найкращих синів змушує Товариство до цього.

Місячно потреба около 3.000 зол. на протези (штучні ноги), на сталі місячні ренти для найтяжших калік, на грошеві підмоги, на удержання Дому Інвалідів, на науку ремесла, на лічення, на операції, на оплату шпиталів...

Уже пятий рік тяжить на наших плечах цей важкий тягар. Не був би він такий тяжкий, як би кождий громадянин, уже не з обовязку, а з милосердя, дав одного сотика на Інвалідів! Учиніть це з нагоди цьогорічних Зелених Свят. За себе, за свою рідню зложіть жертву **на наших Інвалідів!** Громада великий чоловік! Громада по нитці, бідному сорочка!

Три воєвідства дали дозвіл на переведення публичної збірки жертв. Львів Ч. 11454, Станиславів 6547, Тернопіль 6874/Пр/25.

Нехай ніхто не відтягнеться від обовязку на ту патріотичну й гуманітарну ціль! — Зложіть комітет, переведіть збірку, пришліть її у Львів! Сім соток калік жде нетерпеливо на цей народній дар.

Головна Рада У. К. Т. О. Н. І. у Львові.

„Реальні" політики.

Жидівські Датани й Авірони понесли поразку в соймі в справі монопольних концесій. І то в розгарі польсько-жидівських угодових переговорів. „Визволеннє" на спілку з правицею, не зважаючи на обструкційний спротив жидівського клюбу, переперло відкинення жидівських внесень про відкликання президентського розпорядку в справі ревізії концесій. Таким чином до 14 днів повинен появитися виконавчий розпорядок уряду до лютневого розпорядку президента республики. В наслідок цього наступить ревізія монопольних концесій в той спосіб, що дотеперішні їх посідачі мусітимуть уступити місце інвалідам. Коли мати на увазі, що на 70 тисяч концесій майже половина (30 тисяч) находиться в руках жидівських невасібних родин, що продажа монопольних продуктів була їх єдиною основою істнування, то здійснення лютневого розпорядку президента потягає за собою помітний соціяльний переворот. Тому й не диво, що оборона жидівського клюбу була така розпучлива, що вона супроводжалася технічною обструкцією й почуттям розчарування пройнятими окликами: „Ось польсько-жидівська угода!", „Облуда", „Пощо спроваджуєте гостей зі заграниці?" і т. и.

Здавалось би з першого погляду, що тут край польсько-жидівським переговорам і польсько-жидівській угоді. З обох боків йшла під прапором угоди тонка, майстерна й цікава гра.

Польський уряд, який на основі уділених йому соймом повновластей видав президентський розпорядок і тим способом притиснув жидівську парляментську репрезентацію, з огляду на польсько-жидівські переговори постановив якнайскорше ввести в життя ревізію концесій. Цим способом уряд з одного боку бажав усунути перепони на шляху переговорів, а з другого боку зводив справу угодових уступок супроти Жидів до minimum. Зновуж жидівські „реальні" політики вважали монопольні концесії вихідною точкою польсько-жидівських переговорів і шляхом відкликання президентського розпорядку думали осягнути задаток на добрий вислід угоди. Вся гра узмістовлювалася в тому, хто кого викиває? У висліді уряд при допомозі „Визволення" й хієнської правиці викивав жидівських „реальних" політиків, які своїм виборцям піднесуть тепер перший урядовий „дарунок".

Справа з монопольними концесіями виявила, якими нереальними є „реальні" жидівські політики, як грубо обманюють себе сучасні Датани й Авірони, яким фальшивим є вимріяний ними „золотий телець".

Здавалось би, що тут край польсько-жидівським переговорам. Але тільки, здавалось би, бо Датани й Авірони є вперті, а їхні бажання заступають їм реальну дійсність. Справа з монопольними концесіями з тактичного боку дещо припинить розгін угодових переговорів, а з другого боку ще міцнійше звяже жидівських „реальних" політиків з думкою про їх безапеляційну конечність. Після першої хвилі обурення прийде у них реакція. Вони доказуватимуть неминучість польсько-жидівської угоди, а справа з монопольними концесіями буде у них твердим аргументом і „педагогічним" засобом з боку польського уряду.

Та монопольні концесії є тільки „ліричним інтермеццом" в польсько-жидівських переговорах, є дрібницею супроти „далекосяглости" польсько-жидівської угоди. Щож є ядром тієї „далекосяглости"? В першу чергу тут іде про розуміння характеру польської республики. Сучасна Польща офіційно має 33 відсот. „інородців", фактично кількість „чужоплемінців" слід означити щонайменше на 45 відс. Отже Польща є в дійсности клясичною державою національностей. Та цього характеру сучасної польської республики не хоче ні теоретично, ні тим більше практично признати невеличка польська більшість. Використовуючи свою непомітну й штучну перевагу, дрібна польська більшість голосить, що сучасна Польща є суто-національною, виключно польською державою, організацією, в якій істнування инших національностей в найкращому випадку може бути до якогось часу толероване.

Тому не слід створювати умовин для розвитку не-польських народів, а щонайвище можна допустити розвиток племінно-людових культур (не національних, а людових!), які в близшому або дальшому часі зіллялись би з польською національною культурою, створилиб корону єдиної, неподільної польсько-державної нації. Про політичний розвиток окремих націй не може бути й мови. Те саме торкається і господарської ділянки.

Та реалізація цієї величньої ідеї зустрічає непоборні перепони головно тому, що польська нація, підтримана в польонізаційних плянах всею безоглядною силою державної машини, все таки є за слаба, щоби могти стравити „чужоплемінців".

А це тим більше можна зробити, що Жиди є нетериторіяльною нацією що їх розсипаність і відданість польській культурі робить їх особливо покликаними до здійснення цієї місії. Ясно, що для ідеї національної нівеляції далеко більше може зробити жидівський адвокат, лікар, промисловець, купець, як польський бюрократ, поліцай чи осадник.

І це є головна точка польсько-жидівського аліянсу, це є головне завдання приголублених Жидів. Серед жидівських політиків є зрозуміння цієї почесної ролі. Пос. Грінбавм ще перед роком говорив в соймі, що Жиди, навчені досвідом, не підуть на гачок польського месіянізму на „кресах". Але галицьким якраз усміхається така роля — тим більше, що вони вже привикли виконувати це завдання. Звідси й конфлікт в жидівськім клюбі. Пос. Грінбавм в своїх прощальних статтях зясовує цей конфлікт ось як:

„Н а ш а п о л і т и к а м а є о р і є н т у в а т и с я н а н а ц і о н а л ь н і м е н ш о с т и, виходячи з основи, що польська держава є державою національностей. Ми маємо вести послідовну опозиційну боротьбу, доки у відношенні до Жидів не наступилоб здійснення постанов трактату про національні меншости, доки не наступилоб зірвання зі системою екстермінації жидівського населення, а також з методою національної експльоатації, яка довела до того, що Жиди не одержують від держави ніякого еквіваленту за свої чинитьби на заспокоєння власних потреб незаспокоюючих державою".

Проти принціпового „фантаста" Грінбавма виступає компромісовий „реаліст" Райх, який вірить, що галицькі маючи 10 укоаїнських мандатів з Галичини, тепер можуть ще щось виторгувати. Вони є „реальні" політики, знають мову цифр, отже що обходять їх инші не-польські народи.

Ще в серпні мин. року премієр Грабскі заявив представникові „Нашого Пшеґльонду", що — як довго пос. Грінбавм впливає на політику жидівського клюбу, себто як довго Жиди хоч позірно вяжуться з иншими „інородцями", так довго не може бути мови про польсько-жидівське порозуміння. Отже за кличем „долой грамотних" серед галицьких лунає клич: „долой Грінбавма" — бо він бачить дальше свого носа. Райх не справить неприємности польським державцям. Він жеж є „реальний" політик та ще й має великі заслуги перед польською політикою. Коли в р. 1922 участю жидівського населення у виборах він рішив справу Сх. Галичини в користь Польщі, то чому тепер не мав би рішити в той спосіб принціпового питання про характер польської держави. А за це йому належиться заплата.

Церковні справи.

В обороні доброї справи.

В цілому світі принята практика, що всякі особисті а безосновні напасти непочитальних людей, а ще до того напасти в невідповідній та некультурній формі, лишаються без відповіди. Думаю, що з тої саме причини і напасти еп. д-ра Хомишина в клясичнім свого роду посланню „До Всечесного Духовенства стан. епархії" (Станиславів, 1925) на о. д-ра Яр. Левицького за порушену ним недавно в „Ділі" думку оснування краєвого церковного товариства, не одержали досі належної відправи. Не маю найменшого уповаження говорити за

Red. czas. „Dilo" we Lwowie. Pr. 396/25. W Imieniu Rzeczypospolitej Polskiej! Sąd okręgowy karny orzekł na wniosek Prokuratury przy tymże Sądzie, jako Trybunał Prasowy we Lwowie, że treść artykułu, umieszczonego w czasopiśmie „Dilo" Nr. 118 (10.482) z dnia 31.V. 1925, w artykułach pod tytułem: 1) „Nareszti" między słowami: a) kabinetu Wł. Grabskoho... a: Najnowitszcza prystań, b) gazetnymy sprawozdawciamy... a: Win też buw i, c) od słów: najbłyższu buduczczynu... do końca artykułu. 2) „Rozpuka" między słowami: niema pieniędzy... a: A ciu swidomist'. 3) „Z sudowoi sali" między słowami: a) ne poczuwajet'sia... a: Tak zaznaw, b) dwi bojyny... a: Drasyczniszi dytannia, c) sler policijnych... a: Suproty tobo, d) od słów: ze sali... do końca artykułu zawiera znamiona zbrodni z § 65 a) ustawy karnej oraz 1) 2) i 3) a) i występku z artykułu VIII. ust. z 17.XII. 1862 Dzpp. Nr. 8, 1863. w ustępach pod 3) b) c) d) uznał dokonaną 30. maja 1925 konfiskatę za usprawiedliwioną i zarządził zniszczenie całego nakładu i wydał w myśl § 493 p. k. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydał nakaz odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21. ust. druk. z 17. grudnia 1862 Dz. p. p. Nr. 6 ex 1863 t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 zł. p. Lwów dnia 2. czerwca 1925 r.

Hawel.

о. д-ра Л. На мою думку однак цілковита мовчанка на напасти еп. Х. може бути шкідлива для поруженої справи. Тому я, що вважаю думку о. д-ра Л. дуже щасливою і переведення її в життя дуже корисним, смію виручити о. автора і сказати в обороні його проєкту кілька слів.

Запроєктоване о. Л. товариство мало би більше-менше ті самі завдання, що давні Ставропігіяльні Братства. Воно мало би право зорганізовано заступати всіх вірних у таких церковних справах, в котрих мірене мають всюди голос. В першій мірі — і о. Л. це зазначив виразно — при нагоді іменування нових епископів і тоді, коли епископи нарушують противаконно права й звичаї нашої церкви (прим. целібат). При цьому о. Л. виразно пошанував належні права та авторитет епископів.

До всякого проєкту можна ріжно ставитися. З окрема проєкт о. Л. можна назвати доцільним або недоцільним, практичним або непрактичним, добрим або невдалим, корисним або шкідливим. Що голова, то розум! Поставитися однак до нього так, як поставився еп. Хомишин в своїм останнім посланню, це вже надто оригінально.

Ось що пише еп. Хомишин: „Один з священиків у Львові безсоромно (!) в світській часописи пропонує отворення краєвої Ради церковної, яка би чувала й постоювала за права Церкви, себто (!), щоби вона чувала над епископами (!) і їм диктувала (!!). Розуміється само собою (!), що така краєва Рада церковна утворила би в кожній епархії Раду дієцезальну, а та знов в кождій парохії Ради парохіяльні, котрі би чували над парохами і їм диктували (!!). Гарна перспектива! Значить, ходить о се, щоби в парохії радили не парохи, але комітети і старші братя (!). Ось і готова у нас радянсько-большевицька церква (!!)“...

Значить, заступити чужого ц. к. намісника своїм краєвим церковним товариством, це большевизм. Большевизм також признавати й церкві всякі належні права епископам, а допускати тільки вірних до дорадчого голосу в справах церковно-політичних чи церковно-народних. Коли це справді большевизм, тоді першими большевиками були хіба апостоли.

Еп. Хомишин у своїй непогамовній палкости допускається також пересади в тім, коли каже евентуальному товариству „чувати над епископами та їм диктувати“. Стверджую, що це зовсім безосновне й нельогічне заключення слів о. Л. А вже хіба виключно злій волі епископа мушу приписати останні слова: „Ходить о се, щоби в парохії радили не парохи, але комітети і старші братя“...

Не хочу зовсім полемізувати з еп. Хомишином. Ціле його „послання“ не надається до того, щоб його поважно трактувати. Я хотів тільки в обороні доброї справи пригадати тим шан. читачам, котрим попаде в руки згадане „послання“ еп. Хом., зміст статтейки о. Л. та запевнити їх і успокоїти, що о. Л. до „безсоромних большевиків“ за його проєкт годі зачисляти, невважаючи на те, що якщо о. Л. мав нагоду та охоту відлавна читати всякі „послання“ еп. Хом., то міг тим „безсоромним большевизмом“ легко заразитися.

Виходить, що думки оснування краєвого церковного товариства не слід нам понехувати, а навпаки, переводити її якнайскорше в життя.

свящ. С. Д.

Положення на Вел. Україні.

Промова голови Раднаркому УСРР. Чубаря, виголошена на IX. Всеукраїнському Зїзді Рад.

II.

Стан сільського господарства.

Почну огляд нашої роботи з сільського господарства, як з галузі, в якій ми найбільш пережили болячок і яка ще й досі перебуває в умовах дуже тяжких. Ми цього року переживали недорід у цілій низці районів. Про це ми писали, оголошували відомости, про це маються звіти нашого уряду. Завдання, що стоять перед нами в галузі сільського господарства, зараз дуже великі, але я мушу зазначити, що взагалі сільське господарство на Вкраїні підвищується й зростає невважаючи на те, що 1921 рік і перешкоди 24 року лежать величезним тягаром на плечах селянства.

Наше сільське господарство було дуже зруйноване за час горожанської війни, але нині ми маємо відомости про поступ розвитку засівної площі. Коли взяти засівну площу 16 року за 100 прц., то у нас в 22 році було засіяно 747 прц., в 23 р. — 85,1 прц., в 24 — 91 прц. і тільки на 9 прц. ми не досягли тієї площі, яка була в 16 році. В инших країнах, напр. на Північному Кавказі засівна площа досі ще не перескочила і 60 прц., як це повідомляють т. т., що там працюють. Але й ми у себе тут на Вкраїні повинні зазначити, що мимо збільшення засівної площі, обрібка землі у нас багато гірша, живий і мертвий реманент й досі не відновлений і багато ще є хиб у сільському господарстві. Ми у себе маємо 2 частини України, які розвиваються не однаково. Засівну площу в лісостеповій частині України проти 16 року навіть збільшено, бо селянство в 16 р. засіяло 7,2 міліона десятин, а зараз засіяно 8,8 міл. десятин, тоді як в степовій частині селянство сіяло в 16 році 8 і пів міл. десятин, а нині засіває тільки 8,7 міл. десятин.

Ви бачите, що поміщицька земля в степовій полосі ще не дуже багато засівається, бо бракує реманенту, й ці землі можна використувати більш докладно, ніж це робиться нині. Але ця засівна площа йшла нерівно на підвищення і по деяких районах вона дуже знизилась. В минулому році ми звернули увагу на поліпшення якости засіву, а не тільки кількости і через деякі заходи, про які ви можете довідатися у звіті нашого уряду, нам удалось збільшити засів пшениці і збільшити засів більш цінних культур, про що більш докладно розкаже НКЗем.

Поруч зі збільшенням засівної площі, ми бачимо, як у нас відбувається зріст худоби. В степу в 16 році у нас було коней 2.468 тисяч, а в 22 році після голоду і в 23 р., коли ми переживали наслідки голоду, число коней знизилось до 1.200 тисяч голів. В 24 р. це число вже підвищилось до 1.655 тис. голів, але всеж ще й нині селянству треба тягтися, щоби забезпечити своє господарство кіньми. В лісостеповій частині в 16 р. було 2.566 тис. коней, а тепер є 2.563 тисяч, бо лісостеп не пережив такого недороду. Що до великої рогатої худоби, то ми маємо збільшення і в цілому. Що до овець, то в 16 р. їх було менше ніж є тепер. Свиней так само маємо більше. Розподіл робочої худоби і дрібної не дуже рівний між окремими господарствами селян. В докладах т. Петровського і т. Дудника було розказано, як розподілялись господарства по забезпеченню худобою дрібною та великою.

Ми на недорід цього року витратили щось біля 20 міл. карб. Довелося витрачати гроші і на насіння і на скотозаставні операції, і на машини, і на наєм робочої худоби. Це показує, яку велику допомогу держава повинна була дати селянству. У нас загальний державний бюджет, виключаючи союзні наркомати, складає на цей рік 61 міл. карб. Майже третю частину цього бюджету ми посунули в сільське господарство на допомогу недородним районам. Ця допомога не задовольнила на 100 прц. тих вимог, які виявлялися в нашому житті, але той факт, що ми в осени не досіяли тільки 1 прц. до торішнього озимого клину, і що весною мабуть ще досіємо на 100 прц. проти торішнього, все таки показує, що допомога марно не пропала і заходи уряду дали можливість селянству зберегти засівну площу, худобу і в деякій частині своє господарство.

Крім цієї допомоги уряду нам довелось поширювати допомогу й другим шляхом — через с.-г. кредит. Правда, с.-г. кредит не задовольняє ще всіх вимог селянства, але за цей рік ми посунулися далеко вперед проти того, що мали на минулому Зїзді. Український с.-г. банк видав на початок 24 року всього 25 тис. карб. Він тільки почав складатися, і ці операції навіть не можна називати операціями. Губерніяльні с.-г. товариства склалися трохи раніще і вони вже видали за той термін 1.568 з чимсь тисяч карб. На 1 січня 1925 р. Український с.-г. банк уже видав на 19 міл. з хвостиком і майже нагнав ті позики, які видали губерніяльні товариства (вони видали теж 19 чи 20 міл. карб.). На перше березня позики ще збільшились. Український с.-г. банк видав уже 23,9 міл. карб. і губерніяльні с.-г. товариства 26,5 міл.

Коли згадаємо, що у нас сільських господарств на Україні є майже 5 міл. та поділимо ці позики, то вийде, що на окреме господарство позики дуже малі. Але ми знаємо, що не всі господарства потрібують позики, і збільшення позик за рік майже що від нічого до 19 міл. карб., вже є деяке досягнення. Можна докоряти урядові, що дано тільки 19, а не 29, або не 39 міл. карб., але уряд в своє ви-

Клим Поліщук

„Сінь голубинна“.

III.

— Там, прошу ігомосця, старий Топірчук умирає...

— Ага! — про себе. — Значиться, тільки сон...

Марта, це давня служниця, але не наймичка. Була колись, але ще тоді, як жила небіжка. Тепер вона, як господарка в хаті, як „нянька“ коло старого...

Говорила:

— Приїхали саньми, щоб ви скорше з причастям... кажуть, щось вам сказати ще має... Щось таке, що нікому не скаже...

— Добре, Марто!... — Зітханням одним і дивився на стіну, що поза столом, де великі рами з червоної бронзи, а в рамах — те саме ніжно-біляве лице, ті самі густі русі коси і ті самі — волошками — очі...

Дивився, як у безодню, в якій — минуле...

В минулому жахлива ніч Купала. В „купальну“ ніч (кажуть) папороть цвіте, в „купальну“ ніч зілля (руту-мяту, нечуй-вітер та ще шальвію) збірають, в „купальну“ ніч через вогнище скачуть і „долю гадають. —

А о півночі, саме тоді, як папороть цвіте, закрились на віки вічні — волошками — очі...

На селі говорили:

— Нема ради, як тиф...

Він-же знав:

— Сам тепер тут...

Там, де сюди поля й туди поля, а посередині „Татарський“ шлях, — цвинтар. На цвинтарі, серед кривих кленів та тонких берізок, — гробівець (капличкою), а у тім гробівці лежить та, чия усмішка (у снах) будить згадки загублених весен (зимою).

В тих згадках постійно одно:

— Поруч неї ще є вільне місце...

І думав:

— Як стомлюсь колись, то спочину...

До тогож, то дбав про те місце, що „тут“, а не „там“, і було воно не що инше, як „Народній Дім“, у якому — читальня і саля для всяких вистав... Було воно, як мозок села, але... але крім Брусілова, Гінденбурга та Січових Стрільців, що знали своє, були ще й Мадяре, що нічого не знали...

Тоді „Народній Дім“ став його першою вязницею, крізь стіни якої чув, як здіймалися дзвони з дзвіниці...

Якийсь офіцер, що допитував, казав:

— Вас повісити треба!...

Вже тоді, коли з окровавленим чолом ішов через місто, то бачив стовп диму над селом, що в низинах...

З того часу село, як без мозку. З того часу село тільки серцем живе, бо душа його наче приспана...

Важко про себе:

— Може й ні?... От, ще той старий Топірчук щось там хоче!... Стільки жив і нічого, а це вже аж перед смертю...

За вінком млиста тиша і голодні ворони на білім снігу.

— Так було в Талергофі перед кожними похоронами, а по похоронах завжди хтось божеволів...

Хотів про щось цілком инше, але думка сама:

— Чогож їх тут стільки?...

Тільки вже аж на санях, із „тайнами“ в руках, пригадалося:

— Як тільки відлига, так завжди ворони...

І знову:

— Що міг би мати отой Топірчук?... Тож здається, став старцем тоді ще, як разом до Талергофу...

Дивна втома знемагала тіло і стуляла повіки, як на пятий день безсонно-голодного чекання смерти у кутку товарового вагона, коли везли...

— Ось тут, прошу ігомосця!...

Здрігнувся і глянув:

— Тут?...

Гриць, що наймитом був колись — господар тепер:

— Тож, як бачите!..

Мовчки зліз із саней і скорше до хати.

Гриць за ним, але в сінях спинився.

— Ні, не треба! — сказав і вернувся.

Переступивши через поріг, довго озирався:

— Деж це ви, Петре?...

Купа лахміття на ліжку заворушилася й тихо прохрипіла:

— Спочити вже хочу... Спочить...

— Щож ви так скоро? — сказав, ставлячи на стіл чашу.

— Час мені вже... Давно час...

— Божа воля, Петре! — промовив, як завжди у таких випадках.

Лахміття легко заворушилося і слідом за тим із його нетрів висунулася скудйовжена голова Топірчука. Хвилину пильно дивився на чорну реверенду, ніби роздумував щось, ніби вагався, а далі весь дивно затрясся й одним шелестом уст:

— Сюди йдіть... Сюди...

Із чашою в руках:

— Добре, Петре! Добре!

— Чекайте! — звикано Топірчук. — Потім уже... Може... Може ще й не дасте...

— ???...

— Я злодій...

врядження може сказати, що ним давалися великі гроші на допомогу недорідних районів і поза банками через Наркомзем, через земельні органи. Ми бачимо, яку користь мас держава від збільшення операцій нашого с.-г. банку, бо ця допомога є найбільш певною, тому що вона йде здебільшого середняцьким господарствам, які, одержавши допомогу, поширюють своє виробництво, змінюють свій стан і роблять те, чого вимагає радянська влада, — щоби селянство в цілому було більше заможне. Крім того український уряд порушив справу перед союзним урядом про зменшення с.-г. податку з 91 до 87 міліонів. Одночасно ми давали пільги, і з 5 міліонів господарства у нас було цілком звільнено від оподаткування 468 тис. господарства і 281 тисяч господарств було звільнено на 50 прц.

Це те, що можна було зробити в межах, які давали нам союзні розрахунки прибутків та витрат на всі галузі нашої державної роботи. На майбутній рік ми повинні будемо зробити ще один крок в тому напрямку, щоби поруч з допомогою через с.-г. банк, полекшити стан селянства за рахунок знижки с.-г. податку. Оце ми маємо відомости, що всесоюзний с.-г. податок буде нарахований в кількости 280 міл. карб. З них 280 міл. карб. на уділ України припаде мабуть біля 70 міл., а коли виключимо пільги незаможному селянству, інвалідам, вдовам і т. ин., то доведеться виплачувати мабуть 60 — 63 міл. карб. Цей тягар буде легший, ніж торішній майже на 30 прц. Це дає змогу поліпшити оподаткування і залишити в сільському господарстві більше коштів між можна було залишити до цього часу.

Я хочу зупинитись на тих завданнях, які в цілому виникають перед нами, як радянською робітниче-селянською владою в галузі сільського господарства. Ми насамперед повинні поліпшити сільсько-господарський податок в цілому й трохи збільшити кредитову допомогу. Тут висловлювались, що у нас дістати кредити дуже тяжко й вони дуже дорого обходяться. Але у нас кредит йде не тільки по лінії держави, наш державний сільсько-господарський Банк доходить тільки до губерніяльних товариств, а далі йде сільсько-господарська кооперація, яка кредитується, яка одержує позички й потім вже розділяє ці позички на місцях. Треба сказати, що у нас деяка частина кредиту не повертається тому, що не скрізь на місцях цілком правно його розділяли. Надалі доведеться цю роботу урегулювати, улаштовуючи низову кредитову кооперацію в особі сільсько-господарських товариств, що одержуватимуть позики й які не повинні витрачувати ці кошти на свої потреби, розділюючи їх більш-менш між селянством. Таку саму кредитову практику та кредитову політику доведеться провадити нам поруч з тим, що доведеться збільшити кошти нашому сільсько-господарському Банку. Уряд вже визнав за потрібне збільшити кошти за рахунок передачі деяких ділянок лісу, переділу деяких прибутків з инших наших галузів нашого державного господарства. Так що кошти нашого сільсько-господарського Банку будуть збільшені в деякій мірі, але, правда, не в такій мірі, в якій вимагає сільське господарство в його тяжкім стані. Ще не один рік пройде, доки досягнемо того рівня кредиту, який був до війни і який більш-менш задовольняв селянство. Поруч з цим нам треба буде поширити ще більше нашу сільсько-господарську кооперацію. Треба сказати, що у нас сільсько-господарська кооперація за цей рік значно поширилась. Ми мали на 1. січня 24 р. кооперованих сільсько-господарською кооперацією господарств 7,4 прц. в кількости 364 тис. На 1. січня 1925 р. ми маємо 18,2 прц. кооперованого населення сільсько-господарською кооперацією в кількости 892 тисячі господарств. Це поширення кооперації йшло поруч з тим, що збільшувались кошти сільсько-господарських товариств, що збільшувались операції й т. п. Нам треба поширювати коопeрування населення тому, що розподіл позичок і допомога держави може йти доцільніше лише тоді, коли вона попадатиме організованому населенню, а не буде розпорошуватись між тими чотирма-пятьо міліонами господарств, з яких не кожне зможе використати цю позику. Кооперування має величезне значіння і в другому напрямку. Ми повинні організувати виробничі кооперативи, бурякові, тютюнові та инші, які мають змогу використувати доцільніше реманент, більше доцільно складати договори з нашою промисловістю, забезпечувати інтереси організованого селянства. Але є дуже слабі господарства, яким ще довго доведеться напружувати всі зусилля, щоб піднятись трохи на ноги, і тому нам треба, поруч з кооперуванням, поширювати взаємодопомогу, бо держава не зможе взяти на соціяльне забезпечення всі ті господарства, які перебувають в великих злиднях. Частина таких господарств обєднується в артілі та колективи і колективізація поширюється, але є така біднота, якій нема з чим обєднуватись. Ми даємо їм допомогу і на цю допомогу слід звернути більше уваги.

Голод.

Бюлетень Краєвого Комітету Допомоги „Голодному Селу".

Ч. 10. травень 1925 р.

Державна допомога голодуючим і справа податкових екзекуцій.

Краєве Т-во госпол. „Сільський Господар" комунікує:

На другому засіданні Воєвідського Комітету Допомоги Голодуючим дня 28. травня ц. р. зложив начальник Матковскі звідомлення про хід акції допомоги голодуючим, веденої старостами і старостинськими комітетами в краю, на основі першої дотації у висоті 133.000 зол.

Загалом старостинські комітети втиналають $^1/_3$ до $^1/_2$ признаних їм квот на безворотну допомогу харчами, а решту на доставу харчів по знижених цінах. Знижка вагається між 25%—50% ринкової ціни. Одинокий повіт руденський всю призначену йому квоту уживає на даровий приділ харчів.

Зі всіх староств львівського воєвідства тільки перемиське староство зажадало дальшої значнійшої допомоги. Руденське староство домагання свої звузило до додаткового приділу готівки на один вагон кукурудзи (около 3.000 зол.)

Дрогобицьке староство з дотації 8.000 зол. призначило на безробітних Борислава 5.000 зол. а на голодуючих по селах решту т. є 3.000 зол.

З першої рати допомоги у висоті 150.000 зол. остало по розділі довершенім на першому засіданні воєвідського комітету в дні 29. квітня ц. р. 17.000 зол. як резерва на доразову допомогу. З тої резерви приділив п. воєвода в короткій дорозі повітам Ярослав (градобиття), Кросно (градобиття) і Любачів (загальна нужда) 15.000 зол. і асигнував на рід погорільців Богданівки 1000 зол. Разом вичерпано з резерви 16.000 зол.

Під хвилю предложення отсього звідомлення воєвідський комітет має до асигнування другої і останньої рати державної допомоги квоту 151.000 з своєї диспозиції.

Розділ допомоги переводять старостинські комітети, в склад яких, мимо виразного обіжника воєвідства, поручаючого покликання представників місцевих рільничих організацій і кооператив — покликали староства гр.-кат. і рим.-кат. без огляду на їх приналежність до згаданих вище суспільних організацій. Супроти такого поминення організацій заложив інж. Павликовський протест і по відчитанню нач. Матковским дотичного обіжника заявив п. воєвода, що зарядить його виконання.

На внесення інж. Ю. Павликовського рішено провірити справу покликання в Яворові Старостинського Комітету по довершенім вже розділі допомоги і справу наділу руденським староством голодуючих громад Руд. повіту Комарно.

З черги приступлено до розділу другої рати допомоги між повіти. Воєвідство бажало залишити собі резерву другої рати у висоті 45.000 зол. Цьому спротивився делегат „Сільського Господаря" інж. Ю. Павликовський, мотивуючи цифрами і фактами положення населення в краю, яке потребує негайної помочі. По цім обнижено резерву на 34.000 зол. і на внесення делегата „Сільського Господаря" підвисшено дотацію повітів Яворів, Рудки, Перемишль і Мостиська.

З другої рати приділено на поодинокі повіти в тисячах золотих: Ліско 8, Старий Самбір Самбір 4, Добромиль 4, Кросно 5, Сянік 6, Березів 5, Яворів 10, Ярослав 7, Рудки 7, Дрогобич 5, Самбір 4, Тарнобжег 4, Кольбушова 5, Ніско 5, Ряшів 8, Перемишль 7, Ланцут 5, Любачів 3, Мостиська 9, Львів 5.

Разом на 27 повітів узглядиено 20. По довершенім розділі інж. Ю. Павликовський зілюстрував фактами, що мимо нотоpичної нужди і мимо рескрипту мін. скарбу, в якому відрочено речинці платности податків в 133 повітах навіщених неврожаєм, львівська Палата скарбова стягає дальше податки шляхом екзекуції навіть серед нотоpично потерпівших громад. Поступування таке є супоречне з обовязуючими постановами мін. скарбу. Бесідник домагається, щоби воєвідство виступило в напрямі усунення неоправданого фіскалізму Скарбової Палати у Львові і спричинило розплакатування в краю розпорядку мін. скарбу, в якому вичисляються повіти, яким перенесено речинці платности податку. П. воєвода заявляє, що до нього доходять зажалення на протизаконне стягання податків і він справу цю порушить на 3-ім зїзді шефів урядів II. Інстанції, який скликаний до Львова дня 3. червня 1925.

Памятаймо: Рідна Школа — це народня фортеця, це певний захист у добі лихоліття!

Останні вісти.

Нота союзників Німеччині.

Амбасадори: англійський, французький, італійський, японський і бельгійський посол вручили 4. VI. нім. канцлерови ноту в справі условій евакуації північ.-надренської смуги. Нота робить евакуацію залежною від виконання Німеччиною зобовязань, передбачених договором. Коли нім. уряд пічне ретельно виконувати ці зобовязання, то ни слід передбачувати, щоби союзники знову жадали інспекцій. Після виконання зобовязань Німеччина може вступити до С. Народів, коли захоче. — Міродатні кола зазначують, що небезпеку війни, яка могла би повстати поза рямцями зах. пакту безпеки, полагодиться додатковими договорами, заключеними на основі пакту С. Народів.

Арештування в Болгарії.

Болгарська поліція арештувала 450 підозрілих людей, між ними таких, які призналися, що приготовляли нові тайні організації.

Смерть Флямаріона.

З Парижа доносять про смерть славного французького астронома Каміля Флямаріона.

Кріза в жид. колі.

Наслідком ухвал сойму в справі концесій пос. Райх зрікся головства жид. пос. кола. Становище це обняв Розмарін.

НОВИНКИ.

— **Конфіската.** Останнє число „Діла" сконфіскувала прокуратура за два місця з передової статті п. з. „Датами й Аврори".

— **Ревізії.** Дня 1. червня ц. р. перевела поліція ревізію в помешканню студента нова Зінка Дмитра. В часі ревізії пошукувано за тайними документами і агітаційними відозвами в звязку з українським університетом у Львові. Забрано приватну переписку ст. Зінка.

—

Н. Л.

— **Великий політичний процес у Львові.** Дня 2. червня почався у львівському карному суді при вулиці Баторого перед трибуналом суддів присяжних карна розправа проти Зигмунта Лінка і тов. Розправа ведеться тайно. На лаві обжалованих засідають крім Лінка ще: Марія Лінк, Бочк Ю., шофер, Плавчек А. б. курієр Док, Кароль Павлачек син поперечньою, був. вировий артист і агент, Франц Новак, шофер, Евстахій Бізецький, був. побережник у Слобідці Лісній, Василь Галерук, ученик VII. гімн., наші гуцули, М. Бабюк, М. Галерук, Ю. Оситавський, Петро Миністюк. Всіх їх обвинувачують за шпіонажу, якої вони мали допускатися на користь СРСР. Головою трибуналу є радник Маср, вотують радники Сота і Миленецкі. Боронять адвокати: д-р Давидяк, д-р Зарицький і д-р Аксер. Першого дня зізнавав головний обвинувачений Лінк, який назвав себе комісаром революції.

— **Жіночий рух в Зборівщині.** Дня 31. травня відбулися у Зборові перші загальні збори філії т-ва „Союз Українок". На збори явилося багато Українок з міста і повіту. Від тамошньої філії „Просвіти" привитав збори делегат Світинський. Над рефератом п-ні О. Богачевської виявилася обширна та річева дискусія. Збори рішили приступити негайно до практичної праці. Між иншим рішено заснувати з рамени т-ва кухню для зльокалізованих українських урядників. При цій кухні будуть рівночасно ведені курси варення для дівчат. Дальше рішено заснувати захоронку та робітню на жнива. Горячо ...

Стала тиша в кутках і завмерла, тільки там, за вікном, голодні ворони на білім снігу.

— Звідки вони тут?... стрівожився.

Чорна реверенда стала ближче, як завжди, коли треба було якогось слова потіхи.

— Нічого, Петре... Нічого...

— Я злодій...

І знову тиша, тільки, раптом, — цвіркун десь коло печі, як пільний коник, — бадьоро.

— Я гроші складав... — важким хрипом. — Навіть тоді, як то нас до того табору взяли... Ви самі нічого не їли й не пили, а мені на хліб давали... Я й то ховав... Так саме й тоді, коли з „конця" на село били... Стрільці наші ледве на ногах трималися, а я Жидам усе... Жидам до міста спродував...

І каменем упало:

— Ви тоді сина втратили...

Зморшки на лиці Петра пішли дрібно — дрібними хвилями, як на плач гіркий, а груди його, надірвано:

— Двох... Двох втратив...

Цвіркун коло печі глушив кожне слово й реверенда зєдналася з тишою:

— Кажіть... Кажіть...

— Другий син над Збручем вмирув...

— Так... так...

— Тоді я став спродуватися...

— Так... так...

— Усе на доляри обмінював...

— Так... так...

— Цілих дві тисячі...

— Так... так...

Цвіркун коло печі глушив кожне слово й ледве чутно було:

— Там, де цвіркун... Під припічком, як найнижча цеглина, — горщик...

— Так... так...

Цвіркун враз затих.

— Візміть, але так, щоб-то не на церкву, а так... щоби помститися...

— Помститися?!...

І тоді кожна зморшка на чолі Петра стала грізною блискавкою.

З неймовірним зусиллям підніс вгору руки і, як із могили, кинув:

— Так!... Помститися!..

Вороння на дворі знялось криком, а Петро, намагаючися щось сказати, впав безсило на чорне лахміття. Здавалося, що вже й не чує нічого, але вуста, як осока в пізню осінь, ще щось шелестіли...

— Ремісничі школи...

Це вже, як десь іззa стіни...

З чашою в руках, бачив, як скорчене тіло Петра нагло витяглося і враз стало довгим і нерухомим. — Тоді ввійшов Гриць і швидко засвітив свічку.

(Продовження буде.)

брано п-ню Кузикову, а головою організаційної секції п-ню Богачевську. Є надія, що гарно започаткована праця увінчається належним успіхом.

— **Виставка молодих українських малярів в Берліні.** Півофіціяльний орган Бенеша „Прагер Пресс" приносить у 152 числі з 3. червня у відділі „Славіше Рундшау" сильветки двох українських малярів, що влаштували перед роком спільну виставу своїх образів у берлінськім сальоні мистецтва Каспера. Спочатку не звернув ніхто уваги на ту виставку, але в часом вона звернула на себе увагу берлінського мистецького світа своєю оригінальністю та мистецьким висловом. Глущенко походить з Катеринослава а Бабій з Єлисаветграду. Оба два вони перебувають тепер у Парижі та влаштовують в червні нову виставку своїх образів у паризькій галерії Фабр.

— **Байдужність чи недбальство?** Дня 21. травня 1925 р. відбулася заходом чит. „Просвіти" на жовківськім передміщю вистава „Чорноморці". На жаль, усякі прояви громадянської праці не находять відгомону з причини малого заінтересування громадянськими справами львівського громадянства. Хоча вистава була дуже старанно підготована, а до того біша на вільному воздусі, то й так нечисленні місця світили пустками. Нильки ціна місць не були би зробили ущербку в рубриці дрібних видатків когонебудь з громадян, а члени гуртка мали би моральне вдоволення зі своєї праці. Та не зважаючи на невдачі, незражені працівники тогож передмістя намагаються йти пробоєм крізь сіру байдужність громадянства того, колись так рухливого передмістя. Тому ні на хвилю не завагалися вони у підготуванню нової вистави. В неділю, дня 7. червня н. р. піде Кропивницького „Невольник" при ласкавій співучасти кращих членів Студентського Аматорського Гуртка при співучасти оркестри під проводом п. Зенона Туркевича. Надіємося, що тим разом місто з громадян не відтягнеться від сповнення цього малого і некоштовного обовязку тим більше, що при гарній погоді вистава проходить все на вільному воздусі в год. 8. вечером.

— **20-тисячна авдиторія на процесі.** В Америці арештувала влада учителя Скопа за те, що він викладав дітям теорію Дарвіна. Пуританські секти, до яких належить багато високих державних урядників у місцевости Dayton признали такий поступок учителя зневагою біблії. Скопа арештували і саме почався проти нього процес, який викликав в Америці велику сенсацію. На нього зїхалося понад 20.000 тисяч цікавих. Місто не може їх помістити а через те вони розмістилися поза містом під голим небом у провізоричному таборі. Щоби ті маси могли слідкувати за перебігом розправи, салю розправ получено з тою площою при допомозі радіофонів і великих туб. Таким чином уся 20-тисячна маса має змогу прислухуватися процесові.

— **Загроза страйку у всіх міських театрах Львова.** Весь персонал трьох львівських театрів припинив вчора працю наслідком того, що не одержав платні ще за травень. Артисти і персонал домагаються негайного вирівнання всіх залеглостей. Якщо це не наступить, то розпічнеться страйк у всіх трьох львівських театрах.

— **Еміґрантам з Великої України.** Уповажнений представник Українського Центрального Комітету на тернопільське воєвідство Володимир Зарудний, замешкалий в Тернополі, Острожського 9. у „Міщанському Братстві" звертається до всіх еміґрантів з Великої України, замешкалих в районі тернопільського воєвідства з проханням негайно надіслати йому письмово свої адреси, подаючи докладно імя, прізвище і по батькові а також вік та місце народження. Всі ці дані необхідні для уможливлення виплати допомог, які реалізує Український Центральний Комітет Еміґрантів з Великої України.

Бібліоґрафія.

ЖУРНАЛИ:

Українська Школа (давніще „Наша Школа"). Редаґує Колеґія. Відповідальний редактор Гр. Микетей. Т. І. зш. 1—3, Львів 1925, 80 стор.

Новий журнал товариства „Учительська Громада" є продовженням довоєнної „Нашої Школи" і ставить собі ту саму мету: „згуртувати і зорґанізувати учительські українські сили шкіл вищих, та скликати їх і всіх інтересованих розвоєм української школи висвітити сучасне становище середніх і вищих шкіл української території, їх хиби і недостачі з погляду загально дидактичного і педагогічного, і спеціяльного українського національного становища, та працювати для націоналізації школи середньої і вищої, так само як і вищої". Докладніще вясований плян видання у вступній статті „Наші завдання". Друга програмова стаття дир. *М. Галущинського* На ясний шлях народньої праці — сконфіскована в цілости.

В. Целевич, Шкільні закони, а українські середні школи, дає коментар до відомих нових польських законів і вказує способи, як їх використати. *Іван Раковський*, Раса а виховання, дає інтересну характеристику української вдачі, підкреслюючи негативні її сторони і взиває педагогів, щоби докладно розслідили духові питоменности української дитини і пристосували до них подільні методи виховання. *Вол. Калинович*, Чим цікавляться наші діти, дав ширше закроєну студію про психольогію діточого зацікавлення і новочасні методи досліджування цього питання, стаття ще недокінчена. *Д-р Ол. Барвінський*, Вплив школи на туберкульозу, взиває до заснування санаторії для хорих учителів. *Гр. М-тей* дав замітку памяти Ювіляя Сергія Левицького, покійного директора української ґимназії в Тернополі, одного з найгарніших українських педагогів; його памяти присвячене також прощальне слово *д-ра І. Копача*.

Богатий є огляд педагогічних видавництв, в яких обговорено широко малодоступні видання з радянської України й інші українські і чужі публікації. Випуск замикають звідомлення з тов. „Учительська Громада".

Нове видавництво є органом учительства середніх шкіл і всі учителі Українці з обовязку повинні його горячо піддерти. Без сумніву „Українська Школа" своїм змістом зацікавить також загал громадянства, яке на справи виховання звертає тепер чим раз більшу увагу. Річна передплата 12 зол., ціна зшитка 3 зол. — *І. К.*

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський театр О. Мітневич.

Городенка. — Саля Нар. Дому.

Пятниця 5.VI. „Ревізор з Петербургу". (Чистий дохід з вистави для „Союзу Українок").

Субота 6.VI. „Вихрест".

Неділя 7.VI. Прощальна вистава: „Мазепа". 2039 3—?

Театр виїздить з Городенки до Станиславова а не до Коломиї.

До Всеч. Урядів парохіяльних міста Львова! На Зелені свята, якщо не буде дощу, підемо у торжественному поході на цвинтар. У неділю підемо на Янівський цвинтар а у понеділок на Личаківський цвинтар, щоби у молитвах згадати наших Рідних. Збірка процесій при церкві Преображенській. Процесії з церков Успення Пр. Д. Марії, св. Параскеві, св. Петра і Павла, оо. Василіян і Сестер Василіянок зявляться на площі при церкві Преображенській в год. 2·45 попол. Процесії з катедри св. Юра, Богданівки, Левандівки і Клепарова прилучаться до походу точно в год. 3. попол. у обох днях. Впорядчики свята вкажуть місце у поході. Деканат просить всіх Вірних, щоби ставали до походу, а не були лиш видцями його, йдучи боками. — Від львівського деканату о. В. Томович, декан. 2-2

Вступні іспити до клас II.—VIII. відбудуться 15., 16., 18. і 19. червня а до кл. I. 26. червня. — З Дирекції прив. жіночої ґімназії Українського Інститута для дівчат в Перемишлі. 2084 1—3

За редакцію відповідає О. Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло". Львів, Ринок ч. 10.